



NACKA TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
2010-08-02
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 6161-09

KLAGANDE

AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad, 556016-9095
115 77 Stockholm

Ombud: LOE0

AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad, 115 77 Stockholm

MOTPART

Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd
183 80 Täby

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länstyrelsens i Stockholms län beslut den 11 november 2009 i ärende nr
505-07-105575 och 505-07-97215, se domsbilaga 1

SAKEN

Föreläggande om utredning avseende misstänkt förorenad mark på fastigheten Täby
Fabrikören 1.

DOMSLUT

Miljödomstolen avslår överklagandet. Dock ändras tidpunkten för när föreläggandet
ska ha efterkommits till fyra (4) månader efter det att kommunens beslut vunnit laga
kraft.

Dok.Id 195665

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: nacka.tingsratt@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00

BAKGRUND

Tekniska kontoret i Täby kommun konstaterade vid en besiktning den 24 januari 2005 att utsläpp av eldningsolja skett från en cistern uppställd på fastigheten Täby Fabrikören 1. Analysen av prov, tagna av Ragn-Sells, visade att slänten ner mot cisternen var förorenad med bensin och dieselolja. Cisternen ägs av AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad (Fortum) och förvaltas av Dalkia. Mandel Hus AB är sedan den 1 juni 1998 lagfaren ägare av fastigheten. Tekniska kontoret förelade den 18 februari 2005 Mandel Hus AB att senast den 1 april 2005 inkomma med en redovisning över föroreningarnas farlighet, föroreningsnivå och spridningsförutsättningar på fastigheten. Mandel Hus AB överklagade föreläggandet som upphävdes av Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) då det enligt länsstyrelsens bedömning inte framgick av kommunens utredning att bolaget utövat verksamhet som kunde ha bidragit till föroreningarna. Det framgick inte heller att det förelåg sådana omständigheter att bolaget ändå, med stöd av bestämmelserna i 10 kap miljöbalken, borde åläggas ett undersökningsansvar.

Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd (nämnden) beslutade därefter, den 26 september 2007, med stöd av 26 kap. 9 § miljöbalken samt 2 kap. 3 och 7 §§ miljöbalken, att förelägga Fortum att i samråd med LC Täby Fastigheter AB (tidigare Mandel Hus AB) inkomma med en redovisning över föroreningarnas farlighet, föroreningsnivå och spridningsförutsättningar i området runt cisternen på fastigheten Täby Fabrikören 1. Fortum och LC Täby Fastigheter AB ska enligt föreläggandet därvid svara för 75 % respektive 25 % av kostnaden för redovisningen i enlighet med bedömningen av ansvaret för utredning och efterbehandling på den aktuella fastigheten. Åtgärderna skulle enligt föreläggandet vara vidtagna senast den 28 december 2007.

Fortum och LC Täby Fastigheter AB överklagade nämndens beslut till länsstyrelsen som upphävde föreläggandet i den del det riktade sig mot LC Täby Fastigheter AB. Länsstyrelsen avslog Fortums överklagande med bl.a. följande motivering.

I ärendet är ostridigt att marken på fastigheten Täby Fabrikören 1 är förorenad med bensin och dieselolja. Det förorenade områdets omfattning är visserligen inte

klarlagd, men det kan med ledning av kommunens provresultat befaras att föroreningar i marken kan orsaka olägenheter för människors hälsa och miljön. Marken får därmed anses vara så förorenad att efterbehandling krävs. Kommunens provresultat visar att det finns både dieselolja och bensin i marken vid cisternen. Samtliga analyserade ämnen har hög farlighet för människors hälsa och för miljön. Med hänsyn härtill fann länsstyrelsen det motiverat att ställa krav på att en undersökning av det förorenade området ska genomföras för att bedöma omfattning och utbredning av föroreningarna.

Undersökningsansvaret ligger i första hand på den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet som har bidragit till föroreningen d.v.s. verksamhetsutövaren. I vissa fall kan ansvaret också riktas mot nuvarande eller tidigare fastighetsägare.

Länsstyrelsen fann i dess tidigare beslut, den 5 februari 2007, att det av kommunens utredning i ärendet inte framkommit att fastighetsägaren utövat verksamhet som kan ha bidragit till föroreningarna. I det nu överklagade beslutet anger kommunen att det med tanke på den verksamhet som bedrivs och har bedrivits på fastigheten är svårt att knyta föroreningarna till någon/några fastighetsägare. Trots att det inte är klart påvisat att verksamhetsutövaren ensam bär ansvaret för de föroreningar som konstaterats på fastigheten ansåg länsstyrelsen att det är mot verksamhetsutövaren som kraven på utredning i första hand skall riktas. Länsstyrelsen anser således inte att några krav på utredning ska riktas mot fastighetsägaren.

Länsstyrelsen bedömde att det inte framkommit sådana omständigheter att det fanns skäl att förelägga fastighetens ägare att svara för utredningskostnader i enlighet med 10 kap 8 § andra stycket miljöbalken. Länsstyrelsen upphävde därför det överklagade beslutet i den del föreläggandet riktats mot LC Täby Fastigheter AB. Länsstyrelsen avslog Fortums överklagande.

YRKANDEN M.M.

Fortum har, som dess talan får förstås, i första hand yrkat att miljödomstolen ändrar länsstyrelsens beslut och upphäver nämndens föreläggande. I andra hand har Fortum yrkat att nämndens föreläggande ska ändras på så sätt att bolaget endast ska betala 10 % av utredningskostnaderna.

Fortum har vidhållit vad som tidigare anförts i ärendet och tillagt i huvudsak följande.

Fortum Värme bestrider ansvar för avhjälpande av föroreningskada på fastigheten Täby Fabrikören 1 (fastigheten).

Påträffade föroreningar på fastigheten, vilka överstiger Naturvårdsverkets riktvärden för mindre känslig markanvändning, utgörs i fem av sju fall av ämnen som uteslutande förekommer i bensin. Fortum har i sin verksamhetsutövning som värmeleverantör överhuvudtaget inte hanterat någon bensin på fastigheten och bensinföroreningarna kan således inte härröra från Fortums verksamhet.

För det fall miljödomstolen finner att det påvisats att en del av de ämnen som finns i både bensin och diesel/eldningsolja 1 (två fall varav ett överstiger riktvärdet) eller det ämne som överstiger riktvärdet och enbart finns i diesel/eldningsolja (Aromater C10-C35) skulle härröra från Fortums oljecistern, kan detta endast härledas till den stöld av diesel/eldningsolja 1 som skedde någon gång i slutet av januari 2005 med påföljande oljespill. Fortum kan inte enligt miljöbalkens bestämmelser hållas ansvarigt för föroreningar som orsakats genom brottslig handling av någon som inte tillhör eller anlitas för Fortums verksamhet, d.v.s. något strikt ansvar eller principalansvar föreligger inte för Fortums del avseende avhjälpande av föroreningarna.

Om miljödomstolen trots allt skulle ålägga Fortum ett ansvar för avhjälpande av föroreningskada på fastigheten, gör Fortum gällande att Fortums verksamhet inte ska bidra med mer än 10 % av utredningskostnaderna, då endast ett av elva påträffade ämnen saknas i bensin men återfinns i diesel/eldningsolja 1.

Fortum uppfattar länsstyrelsens beslut som ofullständigt mot bakgrund av att länsstyrelsen upphävt föreläggandet mot fastighetsägaren LC Täby Fastigheter AB och samtidigt avslagit Fortums överklagande, vilket medför att föreläggandet mot Fortum kvarstår med oförändrat innehåll. Fortum ställer sig därför frågande till vem bolaget ska samråda med och vem som svarar för de återstående 25 % av kost-

naderna för redovisningen av föroreningarna m.m. Ingetdera framgår av länsstyrelsens beslut.

Fortum träffade avtal med LC Täby Fastighets AB om att ta över värme-försörjningen till fastigheten. För det ändamålet ställde Fortum upp en oljeeldad värmepanna och en oljecistern på fastigheten. Fortum har i sin verksamhetsutövning som värmeleverantör till fastigheten sedan den 12 april 2000 förvarat eldningsolja 1 i cisternen på fastigheten och förbrukat oljan i en värmepanna. Fem av de föroreningar (Bensen, Toluén, Etylbensen, Xylen och Alifater C12-C16) som påträffats på fastigheten enligt AnalyCens analys förekommer endast i bensin.

Ytterligare en förorening (Aromater C8-C10) som överskrider riktvärdena finns både i bensin och diesel/eldningsolja 1. Den sjunde föroreningen som påträffats (Aromater C10-C35) och som överstiger riktvärdet finns i diesel/eldningsolja 1. Av de ämnen, alifater, som understiger ovannämnda riktvärden, återfinns dessa i två fall enbart i bensin och i ett fall både i bensin och diesel/eldningsolja 1.

Slutsatsen är att markområdet på fastigheten förorenats av bensin förutom en förorening som avser ett ämne som endast förekommer i diesel/eldningsolja 1. Eftersom Forum inte vare sig förvarat eller använt bensin på fastigheten kommer sålunda bensinföroreningarna inte från Fortums verksamhetsutövning.

De geografiska förhållandena på fastigheten är också sådana att det förorenade området är beläget i en slänt som ligger högre upp än cisternen och väster därom. Ett läckage från cisternen, vilket för övrigt inte förekommit i Fortums verksamhet på fastigheten, kan således inte sprida sig uppåt till det aktuella och förorenade området.

Det får även framhållas att fastighetsägarens, LC Täby Fastigheter AB:s, påstående till nämnden att dieselolja/eldningsolja 1 skulle kunna härröra från påfyllning av cisternen är direkt felaktigt, då påfyllning sker från andra hållet, d.v.s. öster om cisternen och nedanför densamma.

I samband med att Fortum under tiden 2005-01-21--2005-01-24 utsattes för en stöld av diesel/eldningsolja 1 från cisternen, vilket sannolikt skedde genom slangning från parkeringen ovanför slänten, påträffades diesel/eldningsolja 1 dels på parkeringen och dels i slänten. Det var Fortum som på eget initiativ kontaktade Ragn-Sells som sanerade oljespillet och tog de markprover som sedan analyserades av AnalyCen.

Den mängd aromater C10-3 5 som AnalyCens analys påvisat från prover från det förorenade området kan tänkas härledas till det oljespill som skedde i samband med stölden från cisternen.

Emellertid finns det andra tänkbara förklaringar till föroreningarna. Nämnden har antagit att marken ovanför cisternen till stor del består av fyllnadsmassor. Varifrån dessa fyllnadsmassor kommer och huruvida massorna innehållit föroreningar är inte utrett. Det torde i så fall vara någon av de många fastighetsägare som innehaft haft fastigheten alternativt tidigare verksamhetsutövare, som i så fall tillfört föroreningarna till slänten. Någon närmare utredning om vilka verksamheter som bedrivits på fastigheten före det LC Täby Fastigheter AB förvärvade fastigheten har heller inte presenteras. Föroreningarna kan således ha tillkommit under tidigare fastighetsägares verksamheter. I vart fall har de ämnen som kommer från bensen, vilka huvudsakligen utgör föroreningarna på fastigheten, tillförts av någon annan än Fortum.

Länsstyrelsen skriver i sitt beslut på sidan fem att "Fastigheten är förorenad med bensen och dieselolja" samt att "Kommunens provresultat visar att det finns både dieselolja och bensen i marken". Länsstyrelsens bedömning bygger på ett generellt och grundlöst antagande att alla ämnen som finns i såväl i bensen som i diesel härrör från diesel. Som framgår ovan finns endast ett ämne av de elva påträffade uteslutande i diesel. Fem av ämnena, som dessutom är de allvarligaste föroreningarna finns uteslutande i bensen. Tre av ämnena finns i både bensen och diesel. Detta ger en otvetydig bild på att fastighetens föroreningar i huvudsak kommer från bensen.

Nämnden skriver på sidan fem i sitt beslut "Vi vet inte hur, eller när, marken förorenades. Rimligtvis är dieselföroreningarna med stor sannolikhet en följd av stölden. Om bensinen kommit dit samtidigt eller tidigare kan man bara spekulera i". Även nämndens beslut bygger på antaganden och spekulationer om hur markområdet blivit förorenat. Dessutom ger uttalandet sken av att "dieselföroreningar" är de övervägande föroreningarna som påträffats på fastigheten, vilket inte avspeglas i AnalyCens analys där endast en förorening utgörs av ett ämne som förvisso finns i diesel/eldningsolja 1.

Fortum har en utpräglad miljöprofil och arbetar ständigt med miljöförbättrande åtgärder i sin verksamhet. Det framgår emellertid av miljöbalkens 10 kap. 2 § att "Ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 § är den som bedriver eller har bedrivit verksamhet eller vidtagit en åtgärd som bidragit tillföroreningen".

Av lagtexten med efterföljande paragrafer följer att endast den som bidragit till föroreningen kan hållas ansvarig för att utreda och efterbehandla förorenade områden. I begreppet "bidragit" innefattas att en verksamhetsutövare de facto genom en aktiv eller passiv handling förorsakat en förorening. Fortum har vare sig aktivt eller passivt bidragit till föroreningarna på fastigheten och kan sålunda inte hållas ansvarigt för avhjälpande av föroreningar som skett i andra verksamheter eller som eventuellt kan vara en följd av kriminella handlingar riktade mot Fortum. Miljöbalkens 10 kap. innebär inte heller något strikt ansvar för en verksamhetsutövare eller ett principalansvar för någon som inte tillhör eller anlitas av verksamhetsutövaren.

Nämndens föreläggande och länsstyrelsens beslut är enligt Fortums bedömning ett resultat av en felaktig analys om orsaken till föroreningarna och en extensiv tolkning av miljöbalkens ansvarsbestämmelser som innebär att det föreligger ett strikt ansvar/principalansvar för en verksamhetsutövare. En sådan tolkning saknar rättsligt stöd.

Nämnden har avstått från att yttra sig i målet.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av det överklagade beslutet.

Miljödomstolen gör följande bedömning.

Allmänt kan sägas när det gäller frågan om vem som har ansvaret för avhjälpande enligt 2 kap. 8 § och 10 kap. miljöbalken att ansvaret i första hand bör utkrävas av den som i egenskap av verksamhetsutövare har ansvar för den pågående verksamheten. Om den aktuella verksamhetsutövaren inte klarar av åtagandet av olika anledningar, bör tidigare verksamhetsutövare sökas under förutsättning att han har del i föreningarna. Ansvaret för avhjälpande stannar emellertid inte vid nuvarande och tidigare verksamhetsutövare, även om dessa har det primära ansvaret. Kan inte någon av verksamhetsutövarna utföra eller bekosta avhjälpandet utsträcks ansvarskedjan till att omfatta fastighetsägaren och tidigare fastighetsägare, om någon av dem vid förvärvet känt till miljöskadorna/föreningarna eller borde ha känt till dem. För fastighetsägarna är emellertid förutsättningarna för ansvar begränsat jämfört med verksamhetsutövarna och en fastighetsägares ansvar är subsidiärt till verksamhetsutövarens, se MÖD 2006:4.

Både tidigare och nuvarande verksamhetsutövare är sålunda adressater för kraven enligt 10 kap. miljöbalken. Att kraven kan riktas mot nuvarande utövare av verksamheten har stöd i förarbetena till miljöbalken och överensstämmer även med praxis under miljöskyddslagen som innebar att den som övertar en verksamhet i princip övertar såväl rättigheter som skyldigheter. Miljööverdomstolen har uttalat att i efterbehandlingsansvaret får anses ingå också det inledande ansvaret för utredningar om och kartläggning av föreningarna, se MÖD 2003:127.

Av utredningen i målet har framkommit att Fortum ansvarar för värmeförsörjningen på den aktuella fastigheten. Det är ostridigt att Fortum har installerat en oljeeldad värmepanna och en oljecistern på fastigheten. Fortum har i sin verksamhetsutövning som värmeleverantör på fastigheten sedan den 12 april 2000 förvarat eldningsolja 1

i cisternen på fastigheten och förbrukat oljan i värmepannan. Fortum har, enligt miljödomstolen, den faktiska och rättsliga möjligheten att vidta åtgärder mot störningar och olägenheter som kan uppstå i verksamheten. Miljödomstolen bedömer, i likhet med länsstyrelsen, att Fortum är verksamhetsutövare och adressat enligt 10 kap. 2 § miljöbalken. Att viss oklarhet föreligger avseende vilka ämnen som förorenat marken och varifrån dessa kan härledas ändrar inte miljödomstolens ställningstagande.

När det sedan gäller bedömningen enligt 10 kap. 4 § miljöbalken anser miljödomstolen att, då förorening av marken har konstaterats och då det finns ett miljömässigt behov av utredning, kravet på utredning är befogat. Krav kan riktas mot flera ansvariga och ansvaret gemensamt behöver inte uppgå till 100 %. Varje verksamhetsutövares ansvar bedöms enskilt efter vad som bedöms vara skäligt. Miljödomstolen anser att nämndens beslut avseende fördelningen av utredningskostnaderna är skäligt. Om det efter utredningen sedan blir fråga om att vidta kostsamma saneringsåtgärder kan skälighetsbedömningen utfalla annorlunda.

Fortum har anfört att föroreningen kan ha uppkommit i samband med kriminella handlingar riktade mot Fortum. Miljödomstolen hänvisar till verksamhetsutövares skyldigheter enligt hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken där det i 2 kap. 3 § miljöbalken bl.a. stadgas att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Dessa försiktighetsmått ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Bevisbördan när det gäller behövliga försiktighetsmått ligger på verksamhetsutövaren. Det är denne som ska sörja för att ingen obehörig tar sig in på verksamhetsområdet och orsakar skador.

Av ovan angivna skäl och då det inte framkommit något som föranleder miljödomstolen att göra en annan bedömning än underinstanserna finner miljödomstolen att överklagandet ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se domsbilaga 2 (DV 427)

Överklagande, ställt till Svea hovrätt, Miljööverdomstolen, ska ha inkommit till Nacka tingsrätt, miljödomstolen senast den 23 augusti 2010. Prövningstillstånd krävs.

Anders Enroth

Jan-Olof Arvidsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Anders Enroth, ordförande, och miljörådet Jan-Olof Arvidsson. Enhälligt. Föredragande har varit beredningsjuristen Katrin Strömberg.



**LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN**

Juridiska enheten
Annika Jäderlund
08-785 4292

BESLUT

Datum
2009-11-11

Beteckning
505-07-97215,
105575

LC Täby Fastigheter AB
Nybrokajen 7
111 48 STOCKHOLM

AB Fortum Värme
Ombud: [REDACTED]
115 77 STOCKHOLM

NACKA TINGSRÄTT
Enhet 3

NACKA TINGSRÄTT
INKOM: 2009-12-02

MÅLNR: M 6161-09

Ink 2009-12-02

Akt 3 M 6161-09

Akibil 10

**Överklagande av Södra Roslagens miljö- och hälsoskydds-
nämnds beslut om begäran om utredning av misstänkt för-
orenad mark på fastigheten Fabrikören 1 i Täby kommun**

Beslut

Länsstyrelsen upphäver det överklagade beslutet i den del det avser föreläggandet riktat mot LC Täby Fastigheter AB.

Länsstyrelsen avslår AB Fortum Värmes överklagande.

Bakgrund

Tekniska kontoret i Täby kommun konstaterade vid en besiktning den 24 januari 2005 att utsläpp av eldningsolja skett från en cistern uppställd på fastigheten Fabrikören 1. Analysen av prov, tagna av Ragn-Sells, visade att slänten ner mot cisternen var förorenad med bensin och dieselolja. Cisternen ägs av Fortum Värme AB och förvaltas av Dalkia. Mandel Hus AB var sedan den 1 juni 1998 lagfaren ägare av fastigheten. Tekniska kontoret förelade den 18 februari 2005 (beteckning 05-50/2005-0124.42) Mandel Hus AB att senast den 1 april 2005 inkomma med en redovisning över föroreningarnas farlighet, föroreningsnivå och spridningsförutsättningar på fastigheten. Mandel Hus AB överklagade föreläggandet som upphävdes av Länsstyrelsen då det enligt Länsstyrelsens bedömning inte framgick av kommunens utredning att bolaget utövade verksamhet som kunde ha bidragit till föroreningarna. Det framgick inte heller att det förelåg sådana omständigheter att bolaget ändå, med stöd av bestämmelserna i 10 kap MB, borde åläggas ett undersökningsansvar.

Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd beslutade därefter, i det nu överklagade beslutet, den 26 september 2007, dnr 2005-50.41, med stöd av 26 kap 9 § miljöbalken, MB, samt 2 kap 3 och 7 §§ MB, att verksamhetsutövaren AB Fortum Värme Lidingövägen 115, 155 77 Stockholm, orgnr 556016-9095, i samråd med LC Täby Fastigheter AB (tidigare Mandel Hus AB), ska inkomma med en redovisning över föroreningarnas farlighet, föroreningsnivå och spridningsförutsättningar i området runt cisternen på fastigheten Fabrikören 1 Stockholmsvägen 114 i Täby. AB Fortum Värme och LC Täby Fastigheter AB ska därvid svara för 75 % resp. 25 % av kostnaden för redovisningen i enlighet med bedömningen av

Postadress
Länsstyrelsen i Stockholms län
Juridiska enheten
Box 22067
104 22 STOCKHOLM

Besöksadress
Hantverkargatan 29

Telefon
08-785 40 00 (vxl)
Fax
08-785 4615

E-post/webbplats
juridiska.stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm



ansvaret för utredning och efterbehandling på fastigheten Fabrikören 1. Åtgärderna skall vara vidtagna senast den 28 december 2007.

AB Fortum Värme och LC Täby Fastigheter AB har i separata skrivelser överklagat nämndens beslut.

AB Fortum Värme, nedan kallat Fortum, har därvid anfört i huvudsak följande. Fortum yrkar att beslutet skall upphävas. Fortum levererar – enligt avtal med fastighetsägaren – värme till byggnaderna på fastigheten Täby Fabrikören 1. Värmen produceras i Fortums oljepanna som finns på fastigheten i anslutning till byggnaderna. Till oljepannan används eldningsolja 1 som bränsle. Oljan förvaras i en cistern som är uppställd på fastigheten. Cisternens placering framgår av bilaga 1 i det överklagade beslutet Terrängförhållandena i området är så beskaffade att väster om cisternen i riktning mot parkeringsplatsen och Stockholmsvägen finns en slänt som sluttar ner mot cisternen. Cisternen rymmer ca 3 kbm och Fortum hyr denna av en extern firma. I bolagets roll som verksamhetsutövare ingår förutom driften av oljepannan även påfyllning och förvaring av eldningsolja 1 i cisternen. Påfyllning av olja till cisternen sker österifrån, d.v.s. parkeringsplatsen och slänten ner mot cisternen berörs inte av de oljetransporter som Fortum beställer till cisternen. 1 slutet av januari 2005 skedde en stöld av eldningsolja 1 från cisternen. Det konstaterades att efter stölden fanns rester av olja utspritt på parkeringsplatsen ovanför cisternen. Fortum kontaktade Ragn-Sells och lät dem genomföra en sanering av de hårdgjorda ytor, där oljespill förekom. Ragn-Sells tog samtidigt på egen hand prover i slänten mellan parkeringsplatsen och cisternen på ett område om ca 15-20 kvm. Proverna analyserades av AnalyCen. AnalyCen:s rapport, daterad den 27 januari 2005, vilken är bifogad till Miljö- och Hälsoskyddsnämndens beslut, visar att ämnena bensen, toluen, etylbensin och M/P/O Xylen samt vissa alifater och aromater förekom i slänten ovanför cisternen. Bensen, toluen, etylbensin och M/P/O Xylen är ämnen som finns i bensin, men inte i eldningsolja 1. Av alifater ingår C5-C8 och cykliska alifater C5-C8 samt C8-C11 + i såväl bensin som i eldningsolja 1. Vidare ingår aromater C8-C16 både i bensin och eldningsolja 1, medan aromater C16-C35 bara finns i eldningsolja 1, allt enligt tabell 1 i Naturvårdsverkets "Förslag till riktvärden för förorenade bensinstationer", se bil A.

Miljö- och Hälsoskyddsnämnden har i sitt beslut jämfört de analyserade föroreningarna med riktvärdena i Naturvårdsverkets "Förslag till riktvärden för förorenade bensinstationer" tabell 4 med utgångspunkt från "mindre känslig markanvändning" och därvid konstaterat att föroreningshalterna för sådana ämnen (bensen, toluen, etylbensin och M/P/O Xylen) som inte ingår i eldningsolja 1 överstiger riktvärdena med 6-7 ggr. Överskridandet av riktvärdet för aromater som finns i bensin och eldningsolja 1 har Miljö- och Hälsoskyddsnämnden angivit till att vara 3-4 ggr högre än riktvärdet, medan överskridandet av alifater som också finns i bensin och eldningsolja 1 ligger mellan riktvärdena för känslig markanvändning och mindre känslig markanvändning.



BESLUT

Datum
2009-11-11

Beteckning
505-07-97215,
105575

Som framgår av AnalyCen:s rapport härrör de analyserade ämnena på fastigheten i allt väsentligt från bensin och det är dessa ämnen som påvisar de största avvikelserna från Naturvårdsverkets riktvärden. Det kan i det sammanhanget konstateras och poängteras att Fortum aldrig vare sig hanterat eller förvarat bensin på fastigheten, varför endast de analyserade aromaterna och alifaterna teoretiskt sett kan komma från den eldningsolja som Fortum förvarat i cisternen.

Miljö- och Hälsoskyddsnämnden anför på sidan 5 i sitt beslut ” Vi vet inte hur, eller när marken förorenades. Rimligtvis är dieselföroreningarna med stor sannolikhet en följd av stölden. Om bensinen kommit dit samtidigt eller tidigare kan man bara spekulera i”. Med hänsyn till Miljö- och Hälsoskyddsnämndens uttalande kan Fortum för det första konstatera att bensinföroreningarna i slänten inte har något samband med Fortums egen verksamhet på fastigheten. För det andra har inte nämnden något underlag som påvisar att stölden av eldningsolja orsakat att alifater och aromater påträffats i slänten ner mot cisternen utan det är en ren spekulering att så skulle kunna vara fallet.

I 10 kap 2 § MB sägs att ”Ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i § 1 är den som bedriver eller har bedrivit verksamhet eller vidtagit en åtgärd som bidragit till föroreningen ”.

Fortum är verksamhetsutövare för sin hantering och förvaring av eldningsolja 1 i cisternen samt för driften av oljepannan. Såväl Fortum som Miljö- och Hälsoskyddsnämnden är överens om att Fortum inte för egen del hanterat bensin på fastigheten och följaktligen kan inte de bensinföroreningar som finns i slänten nedanför parkeringen på fastigheten härröra från Fortums verksamhet. Det är inte heller konstaterat att de föroreningar av alifater och aromater som påträffats på fastigheten kommer från den eldningsolja 1 som Fortum förvarar i cisternen. För det fall stölden av eldningsolja 1 som skedde i slutet av januari 2005 från cisternen, medfört att marken i slänten förorenats av alifater och aromater, är det en händelse som ligger helt utanför Fortums kontroll och som Fortum inte haft möjlighet att förhindra.

Avslutningsvis återoppar Fortum följande grunder för sitt överklagande.

1. Fortum har som verksamhetsutövare för förvaring av eldningsolja 1 på fastigheten inte något ansvar enligt 10 kap miljöbalken för händelser som förorsakats av brottsliga gärningar utförda av tredje man.
2. Det är inte visat att alifaterna och aromaterna på fastigheten kommer från den eldningsolja som Fortum förvarar i cisternen på fastigheten.
3. För det fall Länsstyrelsen ändå skulle finna att Fortum i egenskap av verksamhetsutövare har ett ansvar för föroreningar som orsakats i samband med brottsliga gärningar från tredje man samt att alifaterna och aromaterna härrör från bolagets eldningsolja 1 gör Fortum gällande; a) att de analyserade ämnena som förorenar fastigheten i allt väsentligt finns i bensin, en produkt som Fortum överhuvudtaget



inte hanterat inom fastigheten, samt att förekomsten av alifater och aromater utgör en ringa del av föroreningarna, b) att Miljö- och Hälsoskyddsnämndens fördelning av kostnaden för utredning och redovisning av efterbehandling på fastigheten är oskälig med hänsyn till de faktiska omständigheterna som anförs under punkten a) ovan.

LC Täby Fastigheter AB, nedan kallat LC, har i sitt överklagande hänvisat till i ärendet tidigare insänt yttrande daterat den 10 september 2007 av vilket framgår i huvudsak följande. Ärendet sammanhänger inte med fastighetens nuvarande eller tidigare användning utan är orsakat av den verksamhet som Fortum Värme AB bedriver på fastigheten, vilka därför är ansvariga för utredningen. En förmodan är att spåren av bensin härrör från den i utredningen beskrivna stölden av diesel. LC ifrågasätter om man inte också skulle kunna anta att det läckt bensin från någon av tankbilarna som fyllt på dieseltanken. I vilket fall anser inte LC att det har någon del i tillkomsten av de aktuella föroreningarna och att det därför inte heller skall bära någon del av utredningskostnaden. LC bilägger tidigare yttrande daterat den 29 mars 2005. Av yttrandet framgår i huvudsak följande. Som fastighetsägare blev LC först efter nära en månad efter inträffat oljeutsläpp informerat av kommunen. LC hade inte heller fått någon information om den sanering och de provtagningar som Ragn Sells utfört på fastigheten i samråd med kommunen. Om provsvar visar att det finns rester av bensen, toluen, etylbensin och xylen på marken måste det antas höra samman med stölden och oljeutsläppet, d.v.s. indirekt med den verksamhet som Fortum bedriver på fastigheten och inte med den verksamhet som fastighetsägaren bedriver och som består av uthyrning av lokaler till gym, butik och restaurang. På fastigheten har aldrig bedrivits någon verksamhet vare sig kopplad till olja eller bensin annat än att det på ett helt annat ställe på fastigheten fram till år 2000 har funnits en egen pannanläggning. Till skrivelsen har även bilagts ett registreringsbevis som visar att bolaget bytt namn från Mandel Hus AB till LC Täby Fastigheter AB.

Motivering

Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall enligt 2 kap 3 § miljöbalken (MB) utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Av 2 kap 8 § MB framgår att alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. I den mån det föreskrivs i denna balk kan i stället skyldighet att ersätta skadan eller olägenheten uppkomma.

I 10 kap MB finns bestämmelser om ansvaret för utredning och efterbehandling av förorenade områden.



Äldre bestämmelser som ändrades genom SFS 2007:660 gäller fortfarande i fråga om miljöskador som orsakats av utsläpp, händelser eller tillbud som har ägt rum före den 1 augusti 2007. I ärendet ska således 10 kap MB tillämpas i dess lydelse före den 1 augusti 2007.

I 10 kap 1 § MB stadgas att kapitlet skall tillämpas på mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som är så förorenade att det kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Ansvarig för efterbehandling av sådana områden, byggnader eller anläggningar som anges i 1 § är enligt 10 kap 2 § MB den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som har bidragit till föroreningen (verksamhetsutövaren).

Enligt 10 kap 4 § MB innebär efterbehandlingsansvaret att den ansvarige i skäligen omfattning skall utföra eller bekosta de efterbehandlingsåtgärder som på grund av föroreningar behövs för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön.

I 10 kap 8 § första stycket MB anges att i frågor om ansvar för kostnader att utreda föroreningar inom ett sådant mark- eller vattenområde eller en sådan byggnad eller anläggning som avses i 1 § tillämpas 2 - 4 samt 6 och 7 §§. Av andra stycket framgår att ägaren till en fastighet, byggnad eller anläggning som avses i första stycket kan trots frihet från ansvar enligt 2 eller 3 § förpliktas att svara för utredningskostnader som rör fastigheten i den utsträckning det är skäligt med hänsyn till den nytta ägaren kan antas få av utredningen, de personliga ekonomiska förhållandena och omständigheterna i övrigt.

En tillsynsmyndighet får enligt 26 kap 9 § miljöbalken meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken skall efterlevas.

Länsstyrelsens bedömning

I ärendet är ostridigt att marken på fastigheten Fabrikören 1 är förorenad med bensin och dieselolja. Det förorenade områdets omfattning är visserligen inte klarlagd, men det kan med ledning av kommunens provresultat befaras att föroreningar i marken kan orsaka olägenheter för människors hälsa om miljön. Marken får därmed anses vara så förorenad att efterbehandling krävs. Kommunens provresultat visar att det finns både dieselolja och bensin i marken vid cisternen. Samtliga analyserade ämnen har hög farlighet för människors hälsa och för miljön. Med hänsyn härtill finner Länsstyrelsen det motiverat att ställa krav på att en undersökning av det förorenade området ska genomföras för att bedöma omfattning och utbredning av föroreningarna.

Undersökningsansvaret ligger i första hand på den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet som har bidragit till föroreningen d.v.s. verksamhetsutövaren. I



BESLUT

Datum
2009-11-11

Beteckning
505-07-97215,
105575

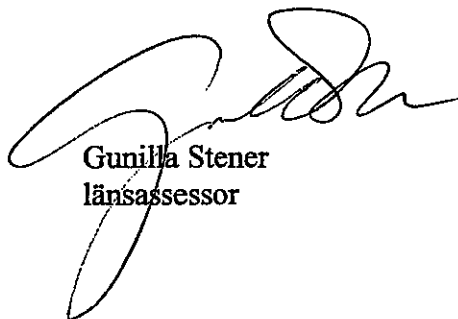
vissa fall kan ansvaret också riktas mot nuvarande eller tidigare fastighetsägare. Länsstyrelsen fann i sitt beslut, den 5 februari 2007, att det av kommunens utredning i ärendet inte framkommit att fastighetsägaren utövat verksamhet som kan ha bidragit till föroreningarna. I det nu överklagade beslutet anger kommunen att det med tanke på den verksamhet som bedrivs och har bedrivits på fastigheten är svårt att knyta föroreningarna till någon/några fastighetsägare. Trots att det inte är klart påvisat att verksamhetsutövaren ensam bär ansvaret för de föroreningar som konstaterats på fastigheten anser Länsstyrelsen att det är mot verksamhetsutövaren som kraven på utredning i första hand skall riktas. Länsstyrelsen anser således inte att några krav på utredning skall riktas mot fastighetsägaren.

Fråga i ärendet är då om det med tillämpning av 10 kap 8 § andra stycket ändå finns skäl att förpliktiga fastighetens ägare att svara för utredningskostnader. I ärendet har, enligt Länsstyrelsens bedömning, inte framkommit sådana omständigheter att det finns skäl att förelägga fastighetens ägare att svara för utredningskostnader.

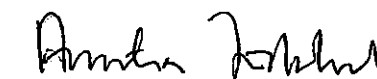
På talan av fastighetsägaren LC Täby Fastigheter AB upphäver Länsstyrelsen därför det överklagade beslutet i den del det avser föreläggandet riktat mot LC Täby Fastigheter AB. Länsstyrelsen avslår AB Fortum Värmes överklagande.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Miljödomstolen vid Nacka tingsrätt enligt bilaga.



Gunilla Stener
länsassessor



Annika Jäderlund
länsassessor

Kopia:
Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddsnämnd



ANVISNING FÖR ÖVERKLAGANDE - DOM I MILJÖMÅL

Den som vill överklaga miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Svea Hovrätt, Miljööverdomstolen.

Överklagandet ska ha kommit in till miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till miljödomstolen och måste ha kommit in till miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. **Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.**

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Miljööverdomstolen meddelar **prövningstillstånd**. Miljööverdomstolen lämnar prövningstillstånd om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas,
2. anledning förekommer till ändring i det slut som miljödomstolen har kommit till, eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står miljödomstolens avgörande fast. Det är därför

viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om

1. den dom som överklagas med angivande av miljödomstolens namn samt dag och nummer för domen,
2. parternas namn och hemvist och om möjligt deras postadresser, yrken, personnummer och telefonnummer, varvid parterna benämns klagande respektive motpart,
3. den ändring av miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
4. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende miljödomstolens dom enligt klagandens mening är oriktig,
5. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Om klaganden anlitar ombud ska ombudet sända in fullmakt i original samt uppge namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar lämnas av miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.